

Антон Павлович Чехов

Хирургия

Земска болница. Поради отсъствието на доктора, заминал да се жени, болните приема фелдшерът Курятин, дебел човек на около четиридесет години, с износен копринен жакет и изтъркани панталони от трико. На лицето му е изписано чувство на дълг и удоволствие. Между показалеца и средния пръст на лявата му ръка – пура, разпръскваща зловоние.

В приемната влиза псалтът Вонмигласов, висок, набит старик с кафяво расо и с широк кожен пояс. Дясното му око е с перде и полузатворено, на носа му има брадавица, която отдалече прилича на голяма муха. Една секунда псалтът търси с очи икона и като не намира такава, кръсти се пред бутилката с карболов разтвор, после изважда от червената си кърпа просфора и с поклон я слага пред фелдшера.

– А-а-а-а... моите почитания! – прозява се фелдшерът. – Какво ще обичате?

– Честит празник, Сергей Кузмич... Аз при ваша милост... Истинно и правдиво е казано в псалтира, с извинение: „Питие мое с плачем растворях“¹. Седнахме оня ден със старата да прием чай и – нищичко, ни капчица, ни трошица можеш да сложиш в уста – лягай и мри... Сръбнеш мъничко – и без сили оставам! А освен това, дето в самия зъб, но и цялата тая страна... Просто шрака, ама просто шрака! В ухото блъска, с извинение, като че ли забиваш в него гвоздей или друг някой предмет: буквално пронизва, ама буквално пронизва! Согрешихом и беззаконновахом... Студними бо окалях душу грехми и в лености житие мое иждих²... За греховете, Сергей Кузмич, за греховете! Отец йереят след литургия ме упреква: „Пелтек и гъгнив си станал, Ефим. Пееш, а нищо не ти се разбира.“ Къде ще пееш, сами отсъдете, като не можеш устата си да отвориш, цял подут, с извинение, и неспал цялата нощ...

– Мда... Седнете... Отворете си устата!

Вонмигласов сядя и отваря уста.

Курятин се мръщи, гледа в устата и сред пожълтелите от времето и тютюна зъби забелязва един зъб, на който зее дупка.

– Отец дяконът каза водка с хрян да му слагам – не помогна. Гликерия Анисимовна, господ здраве да й дава, ми даде да вържа на ръката си конче от Атонската планина и каза зъба с топло мляко да плакна, а аз, да си призная, кончето надяхах, а по отношение на млякото не изпълних: от бога се боя, пост е...

1. Питието си със сълзи примесвах – (църк.-слав.)

2. Грешен бях и отстъпвах от законите на църквата... Със срамни грехове помрачих душата си и в леност живях. (църк.-слав.)

– Предразсъдък... (Пауза.) Трябва да се извади, Ефим Михеич!

– Вие по-добре знаете, Сергей Кузмич. Затова сте се и учили, да разбирате от тази работа, кое да се извади, а кое с капки или с нещо друго... Затова сте вие, благодетели, и поставени, господ здраве да ви дава, ние денем и, нощем за вас, родни бащи... докато сме живи...

– Дребна работа – скромнички фелдшерът, като отива до шкафа и се рови в инструментите. – Хирургията е дребна работа. Тук всичко е навик, твърда ръка... Нищо особено... Оня ден също както и вие пристига в болницата помешчикът Александър Иванич Египетски... И той със зъб... Човек образован, за всичко разпитва, от всичко се интересува, как е, що е. Ръката ми стиска, по име и презиме ми говори... Седем години в Петербург е живял, всички професори е обиколил... Дълго с него тук... В името на бога моли: „Извадете ми го, Сергей Кузмич!“ Защо пък да не го извадя? Може да се извади. Само трябва да разбираш, без разбиране не може... Има различни зъби. Едни ще извадиш с клещи, други с козе краче, трети с ключ³... Според случая.

Фелдшерът взема козето краче, гледа го въпросително минута, после го оставя и взема клещите.

– Хайде, отворете устата си по-широко... – казва той, като пристъпва с клещите към псалта. – Ех, сега ще го... такова... На бърза ръка... Само венецът да се среже малко... тракция да се направи по вертикалната ос... и готово... (срязва венеца) и готово...

– Благодетели наши... На нас, глупците, и на ум не ни идва, а вас господ е просветил...

– Не говорете, като ви е отворена устата... Този лесно ще се извади, но се случват понякога само коренчета... Този – на бърза ръка... (Намества клещите.) Чакайте, не се дърпайте... Не мърдайте... За миг... (Прави тракция.) Главното е да се хване по-дълбоко (тегли)... да не се счупи коронката...

– Майчице... Света Богородичке... Ввв...

– Не така... не така... как да го извадя? Не хващайте с ръце! Пуснете ми ръцете! (Тегли.) Ей сега... Ето, ето... Ами че не е лесна работа...

– Бащи... покровители... (Вика.) Ангели! Ох-ох-ох... Дърпай де, дърпай! Докога ще го теглиш!

– Тая работа... хирургията... Изведнъж не може... Ето, ето...

Вонмигласов вдига колене до лакти, мърда с пръсти, изпулва очи, диша на пресекулки. На зачервеното му лице избива пот, а в очите

3. медицински инструменти за вадене на зъби

сълзи. Курятин сумти, тъпче на едно място пред псалта и тегли... Минава мъчителна половин минута – и клещите се изплъзват от зъба. Псалтът скача и бърка с пръсти в устата. В устата напипва зъба на старото му място.

– Измъкна го! – казва той с плачевен и в същото време подигравателен глас. – На оня свят да те помъкнат така дано! Благодарим покорно! Като не умееш да вадиш, не се хващай! Чернее ми пред очите...

– А ти защо хващаш с ръце? – сърди се фелдшерът. – Аз тегля, а ти ми буташ ръката и дрънкаш разни глупости... Глупак!

– Ти си глупак!

– Ти мислиш, селяндурино, че е лесно да се вади зъб? Я се опитай ти де! Това не ти е да се качиш на камбанарията и да удариш камбаната! (Имитира го.) „Не умееш, не умееш!“ Бре, че многознайник се извъди! Я го виж ти... На господин Египетски, Александър Иванич, вадиш, а той нищо, нито дума... Къде по-изтънчен от теб, а не хващаше с ръце... Седни! Седни, на тебе казвам!

– Чернее ми пред очите... Остави ме да си поема дъх... Ох! (Сяда.) Само не тегли толкова дълго, а вади! Не тегли, а вади... Изведнъж!

– Учи учения! Ама че необразован народ, господи! Можеш да пощурееш от ей такива! Отвори уста!... (Намества клещите.) Хирургията, брат, не е шега... Това не ти е да четеш на клироса... (Прави тракция.) Не се дърпай... Зъбът, както личи, е стар, дълбоко е пуснал корени... (Тегли.) Не мърдай... Така... така... Не мърдай... Хайде, хайде... (Чува се хрущящ звук.) Така си и знаех!

Вонмигласов седи минута неподвижно, като безчувствен. Той е замаян... Очите му гледат тъпо в пространството, а на бледото му лице е избила пот.

– Трябваше, може би с козето краче!... – мърмори фелдшерът. – Ама че работа!

Като идва на себе си, псалтът пхва пръсти в уста и на мястото на болния зъб намира два стърчащи края.

– Келяв дявол... – проговаря той. – Поставили ви тук, душевадци, за да ни морите!

– Скарай ми се отгоре на всичко... – мърмори фелдшерът, слагайки клещите в шкафа. – Невежа... Малко са те гощавали в семинарията с брезови пръчки... Господин Египетски, Александър Иванич, седем години в Петербург е живял... образованост... само костюмът му над сто рубли струва... и пак не се караше. А ти пък много си важен. Нищо не ти е, няма да пукнеш!

Псалтът си прибира от масата просфората и като придържа бузата си с ръка, тръгва към дома си...

1884

КРАЙ

© Желязка Купенова, превод от руски

Антон Павлович Чехов
, 1884

Източник: <http://bezmonitor.com>

Сканиране: Тони

Антон П. Чехов, Разкази 1880–1886, Народна култура 1969

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1985>]